

**حفاظت و مرمت تابلوی چوبی نقش برجسته موزه هنرهای زیبا در مجموعه فرهنگی-
تاریخی سعدآباد
تهیه و تنظیم: معصومه نعمتی**

ابعاد تابلو : ۱۰۰ cm در ۲۰۰ cm

جنس تابلو : چوب

موضوع تابلو : تصویر حضرت مریم نشسته بر سریر با کودکی در آغوش (حضرت مسیح) . دو فرشته در سمت راست و چپ مریم مقدس و سه کشیش نشسته در سمت چپ در حال دعا و قدیسی در سمت راست نشسته و در حال نیایش.

ساختار تابلو:

تابلو چوبی در ۷ قطعه که با رنگ باز سازی شده است. نوع چوب بکار رفته از نوع متراکم و در در نتیجه بسیار سنگین می باشد .

تکنیک تابلو:

تابلو از جنس چوب بصورت نقش برجسته در فضای بدنه و منبت کاری در قسمت روی قاب می باشد.

مشخصات رنگی تابلو:

قاب اثر به رنگ قهوه ای تیره می باشد. فضای نقش برجسته زمینه که صورتها و دستها به رنگ پوست ، لباس حضرت مسیح صورتی کم رنگ ، زانوی سمت چپ حضرت مریم به رنگ نیلی و خود لباس آبی پر رنگ است وهاله دور سر به رنگ نارنجی می باشد . لباسی که قدیس از زیر شنل برتن کرده آبی کم رنگ می باشد.تختی که مریم مقدس روی آن نشسته است به رنگ قهوه ای تا سیاه است.شنل فرشته سمت چپ صورتی پر رنگ و لباس فرشته سمت راست صورتی کم رنگ است. بال دو فرشته به رنگ آسمانی تا سفید است. لباس کشیش ها از آبی پرنرنگ تا سیاه است و کلاه هایشان نارنجی می باشد.

مراحل کار حفاظت و مرمت بر روی تابلو:

- ۱ - مستند نگاری که شامل عکاسی از قسمت های مختلف تابلو می باشد.
- ۲ - پاکسازی یا تمیز کاری تابلو که پس از آزمایشات مختلف از آمونیاک با درصد های مختلف بسته به ضخامت جرمی که روی اثر را گرفته بود ، انتخاب و استفاده گردید . در قسمت دو طرف مریم مقدس ترکیبی از آمونیاک ۱/۵% و بوتیل آمین ۳/۵% جهت پاکسازی مورد استفاده قرار گرفت. جهت پاکسازی قاب تابلو از محلول آب و الکل با استفاده از سوآپ برداشته شد.
- پشت تابلو نیز بوسیله محلول آب و الکل از چرکی ها و اضافات پاک گردید.

- ۳ - آسیب شناسی :
دلایل مختلفی از جمله آسیب های فیزیکی، محیطی و بیولوژیکی سبب تخریب ای اثر شده است.

علل آسیب فیزیکی در تابلو

الف) حمل و نقل نا مناسب به خصوص وارد شدن ضربه در اثر افتادن
ب) آویزان کردن تابلو با شیوه نادرست که از لبه بالایی اثر بوده و به دلیل سنگینی تابلو سبب از هم گسیختگی پیوند قطعات تابلو گردیده است. ترکهای زیادی در جهات مختلف در زمینه و قاب تابلو وجود دارد.

ج) نا مرغوب بودن چسب های اتصال دهنده : چسب تابلو که عملاً کارایی خود را از دست داده و قطعات تابلو تنها به اعتبار چندین بست چوبی دم چلچله ای و دو میخ چوبی و چند میخ آهنی قاب تابلو در کنار هم مانده اند.

تاثیر عوامل محیطی در تخریب تابلو:

به نظر میرسد تابلو مدت زیادی در فضای آزاد مورد استفاده قرار گرفته است تغییرات رطوبتی و دمایی شدید در تابلو باعث تغییر شکل چوب گردیده که همین امر سبب از هم گسیختگی اتصالات اثر گردیده است.

تاثیر عوامل بیولوژیکی:

آثار محدودی از حمله حشرات و میکرو ارگانیسم ها در این تابلو چوبی دیده میشود که مصون ماندن تابلو از حمله حشرات ، به دلیل استفاده از بست و رنگ در سطح تابلو میباشد که همین بست و رنگ بصورت لایه محافظ عمل کرده است.

۴- مرمت بدنه و قاب تابلو:

الف) تثبیت اولیه : پس از پاکسازی کلی تابلو ترکهای سستی که در معرض جدا شدن بودند توسط پارالوئید ۳% محلول در استن و با کمک قلمو بر سطح تابلو زده شد.
ب) تحکیم اتصالات : در این مرحله برای بر گرداندن جدارها و ترکهای چهار طرف قاب چوبی گیره های مخصوص طراحی و ساخته شد. پس از تمیز کاری بین قطعات و ترکهای عمیق با چسب چوب مرغوب پر گردید و با استفاده از گیره های طراحی شده مخصوص بهمدت چند روز در دمای محیط تحت فشار قرار گرفت و ترکها و فواصل ایجاد شده بین قطعات تابلو به هم جفت شده و تابلو به حالت اولیه برگشت. پس از باز نمودن گیره های فلزی پاکسازی نهایی تابلو انجام گردید.
ج) تثبیت نهایی: در این مرحله تثبیت نهایی تابلو (قاب و بدنه) با پارالوئید ۳/۵% محلول در استن صورت گرفت.

۵- نمایش اثر در گالری موزه:

جهت نمایش اثر ویتترین مناسبی با در نظر گرفتن حجم ، وزن و جنس تابلو طراحی گردید و هم اکنون در یکی از گالری های موزه هنر های زیبا در مجموعه فرهنگی تاریخی سعد آباد اثر مرمت شده در معرض دید عموم قرار دارد.

منبع:

رحمانی، رضا. ساماندهی، طبقه بندی و آسیب شناسی مجموعه مجسمه ها و مرمت تابلوی نقاشی روی چوب در مجموعه تاریخی- فرهنگی سعدآباد، پژوهشکده حفاظت و مرمت آثار تاریخی- فرهنگی، گروه نقاشی، طرح پژوهشی سال ۱۳۸۱